רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה סא.

התם דקאזיל מיניה ומיניה. פ"ה שהולך ומתגלגל כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לבור הלכך שלא בחמתו לא דמיישין דלמא נגע: **מתני' המטהר יינו של עובד כוכבים.** שעשאו בכשרות למוכרו לישראל ולא נתן דמים עכשיו לעובד כוכבים עד שימכרנו ונותנו ברשותו של עובד כוכבים: **מותר.** דמירתת ליה עובד כוכבים ולא נגע דלמר דלמא חזו לי הנך ישראל דעברי ברה"ר ומפסידנא ואפילו אין מפתח וחותם (ג) שרי והוא שאין לו כלום על אותו יין כגון שכתב לו התקבלתי ממך כדאמרינן לקמן בלידך בגא: **ר"ש בן אלעזר כו'.** מפרש בגמרא [ע"ב]: **המטהר יינו של עובד כוכבים כו' מותר.** אם בית פתוח לרשות הרבים כדפרי' לעיל: **אבל אם רולה כו'.** שהיין נעשה לו משכון הואיל ויש לו מלוה על היין אסור דלא מירתת דסבר לי חזו לא מפסידנא דכי תבע לי אמינא לידי הוא: **גמ' רוכלין.** מוכרין בשמים וישראלים הן עוברין מעיר לעיר ומירתת עובד כוכבים דלמא חזו לי דרך רשות הרבים: **דלתים וכריח.** שאין נכנסין בה אלא ברשות וכ"ע ידעי כי עיילי בה ומני למיקס עלה ההיא שעתא: **וחלון ברה"ר דמי.** אפילו בית פתוח לחצר וחלון פתוח לחצר ברה"ר כנגד פתח הבית כמאן דפתוח לרה"ר דמי. לשון אחר חלון של ישראל פתוח כנגד פתח הבית ברה"ר דמי וכן עיקר: דרך אשפה לעמוד בני אדם עליה: **דיקלא.** דקל של ישראל נגד הפתח ומתירא העובד כוכבים עכשיו יעלה ליטול פירות וירמוי נוגע: **פסיק רישיה.** של דקל ומעתה אין בו פירות: **ומאן דאסר.** מימר אמר עובד כוכבים למה ליה דסליק התם: בחצר

התם [א]דקאזיל מיניה ומיניה: **מתני'** [ב]המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו [ג](ובבית) הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה עובדי כוכבים וישראלים מותר בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור [ד] [ה]עד שישב ומשמר [ו]ג[ו]אין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר ר"ש בן אלעזר אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא: [ז]ד[ז]המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר אבל אם ירצה ישראל להוציא [ח] ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו: **גמ'** בעיר שכולה עובדי כוכבים נמי [ט]והאיכא רוכלין המחזירין בעיירות אמר שמואל [י]בעיר שיש לה דלתים ובריח אמר רב יוסף [יא]וחלון ברה"ר דמי [יב]ואשפה ברה"ר דמי [יג]ודיקלא ברה"ר דמי פסיק רישיה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר [יד]וחד שרי מאן דאסר למה ליה דסליק התם ומאן דשרי זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיוני בתרה: ת"ר [טו]אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עובד כוכבים ומילאהו יין וישראל דר באותה חצר מותר ואף על פי שאין מפתח וחותם בידו מפתח וחותם להתם ירא העובד כוכבים שמא אותו ישראל אמר ליסראלים הדרים שם לתת לב על יינו אבל רוכלים עוברים לפי שעה מה ידעו ועוד שמדמה אשפה ודיקלא לפתח פתוח וכי מה סברא היא זו שיהא העובד כוכבים ליגע ביין שהוא אצלו בלא מפתח וחותם מירתת שיבא ישראל הדר בעיר על האשפה או יעלה על הדקל ועוד למאי דמפרש בגמרא אי לא"ק אי לר"ש בן אלעזר דאפילו בעיר שכולה עובדי כוכבים אם הפקידו בבית עובד כוכבים אחר מותר משום דעובד כוכבים אחר מירתת וזה תימה גדולה דכיון שאין שם מפתח וחותם ניחוש פן ינסכנו הנפקד כי אין לומר שהנפקד ירא מן המוכר פן יעליל עליו כי מה חושש המוכר אם ינסכנו הנפקד ועוד מאחר דמיירי בעובד כוכבים שכתב לו התקבלתי ומעתה מה חילוק יש בין עובד כוכבים זה לעובד כוכבים אחר אפי' בית המוכר יינו של ישראל הוא ועוד קשה דמדתני סיפא והלה כותב התקבלתי מכלל דרישא לאו בהכי מיירי לכן נראה לר"ת להעמיד משנתינו בית מפתח וחותם וכן פרש"י בפירושים ראשונים ובלא כתב לו העובד כוכבים התקבלתי והלכך בעיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה ופתח פתוח לרה"ר אע"פ שהוא יינו של עובד כוכבים מותר כיון דמפתח וחותם בידו שהעובד כוכבים ירא פן יראהו ישראל טורח ומזיף ויגד לישראל שטיהרו ויפסיד (טז) למכור יינו ולא דמי לעובד כוכבים שנמצא בלא הבור של יין דאסירא בית לו מלוה עליו דהתם כיון שאין מפתח וחותם קומץ על זה שיוכל לנסכו קודם שיראהו שום אדם והשתא ניחא דאף בעיר שכולה עובדי כוכבים כיון שיש מפתח וחותם היה לנו להתיר משום רוכלין שיראוהו טורח ומזיף יבינו שאותו יין של ישראל הוא וכן ירא ממקום דאיכא אשפה ודיקלא כמו בפתח פתוח ואפי' נמי שפיר למאן דשרי בגמרא (יז) שהפקידו בבית עובד כוכבים אחר אי לא מייתינן לגומלין דבבית עובד כוכבים אחר הוי יינו של ישראל שאין לעובד כוכבים האחר שום דבר על היין וכיון שיש מפתח וחותם אין לחוש שיטרח הנפקד ומזיף אפילו בעיר שכולה עובדי כוכבים יש להתיר והכי אמרינן בברייתא בגמרא יינם של ישראל ברשותו של עובד כוכבים וישראל דר בחצר אחרת מותר והוא שיש מפתח וחותם וחצר אחרת הוי כעיר שכולה עובדי כוכבים כיון שאין פתח פתוח לרה"ר בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור ואע"פ שיש מפתח וחותם בידו ולא יועיל כלום פתח פתוח כדמוקי לה בגמרא בעיר שיש לה דלתים וברית שאין רוכלים עוברים דרך שם שלא ירגישו דכיון שלא כתב התקבלתי א"כ יינו של עובד כוכבים הוא וכן תניא בגמרא דיין של עובד כוכבים וישראל דר בחצר אחרת אסור לכ"ע אע"פ שיש מפתח וחותם וסיפא דקתני והלה כותב התקבלתי הוי יינו של ישראל הלכך במפתח וחותם שרי אבל בלא מפתח וחותם אין להתיר כיון (יח) שברשות העובד כוכבים דבקל ינסכנו ולא דמי להיא דנמצא בלא הבור שהתירו באין לו מלוה על היין דהתם איכא תרתי לעיבותא יינו של ישראל וברשות ישראל דרשות ישראל מועיל כמו בפתח וחותם ולהכי מייתי לעיל דאיכא מהך כדפרי' לעיל והיכא דישראל דר באותה חצר שהיין מונח שם לא שגא ביינו של ישראל לא שגא ביין של עובד כוכבים שרי אף בלא מפתח וחותם כדאמר ליה ר' יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותם משום דישראל דר באותה חצר חשוב כמו שומר דסגי ביולא ובכנס כדתנן אין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יולא ובכנס כו' וא"ת היאך נוכיח ממתני' דיולא ובכנס סגי לכתחלה אף בלא מפתח וחותם כיון שהעמדנוה בית מפתח וחותם ובפ"ק דחולין (דף ג. ושם) מייתי לה להתיר אף לכתחלה דקא פריך התם ויולא ובכנס לכתחלה לא והתנן אין השומר צריך כו' ומה ראיה היא זו שאני הכא שיש מפתח וחותם וי"ל דה"פ בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור (יט)אף בית מפתח וחותם ועלה מפרש (כ) אין השומר צריך כו' אלא אפילו יולא ובכנס ומתוך שהעמיד ר"ת כולה שמעתין במפתח וחותם ואפילו הכי מטהר יינו של עובד כוכבים ברשות עובד כוכבים בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור כיון שלא כתב לו התקבלתי מתחלה היה ר"ת רולה לאסור אותם היינות שקונין העובדי כוכבים מישראל ומוליכין אותם ממקום הזול למקום היוקר ואע"פ שמתחיים אותם אותם בתוך חותם בחבית אלא חשוקים ושולים כפולים מצד זה ומצד זה דהא תנן המטהר יינו של עובד כוכבים כו' בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור אע"פ שיש מפתח וחותם וכיון דקיימא לן כר"א דשרי בחותם אחד אין לנו לחלק בין חותם אחד לחותם בתוך חותם דכי אקרנא חותם אחד נאסר גם שני חותמות ואחרי כן מצא טעם להתיר דדוקא מטהר יינו של עובד כוכבים שלקחו העובד כוכבים בכרמו ולא טרח בו ויבא בקל לזייף אבל הכא כיון שטורח כל כך שלוקח אותו מישראל וגם מחתימו חותם בתוך חותם ונושאו להשתכר בו אין ליראה שיטרח וזייף פן יפסיד טרחו ועל סמך היתר זה שהה יין שהובא מאלגיריא בזה הענין ועוד האריכתי בענין שליחות יין ביד עובד כוכבים לעיל בפרק אין מעמידין (דף לא. ד"ה דאמר ושם: ד"ה האומר): **והאיכא** רוכלין. ואע"ג דתקנת עזרא (כא) לא היתה אלא שיעברו בערי בנות ישראל שלא יתגנו על בעליהן לפי דרכם היו עוברים שם: **וחלון** ברשות הרבים דמי. פי' בקונטרס ל"א חלון של ישראל פתוח כנגד פתח הבית ואם הבית שהיין בו סגור דליכא למיחש שיבנס (כב) בה העובד כוכבים ואפילו הוא פתוח אין לחוש שיבנס בו ויסגור בעדו דמרתת מישראל שבנגדו כיון שאין העובד כוכבים דר בבית היין ודוקא ביום אבל בלילה אסור:

מסורת הש"ס

(א) [ל"ל בבית], (ב) [עי' תוס' ע"ב ד"ה עבד], (ג) [חולין ג.], (ד) [לעיל ס.], (ה) גי' מהר"ם עד שיבא ומשמר ועלה כו' אע"פ וכו', (ו) [ב"ק פב.],

הגהות הב"ח

(א) במשנה אסור (עד שיבא ומשמר) תפ"מ וי"ב ס"א עד שיושיב שומר: (ב) שם אינו מגיחו כל"ל ותוס ר' נתנאל: (ג) רש"י ד"ה מותר וכו' וחותם בידו שרי: (ד) תוס' ד"ה התם וכו' כדפרישית לעיל. נ"ב בדף מ בד"ה ה"ג: (ה) ד"ה המעהר וכו' ויפסיד מלמכור: (ו) בא"ד בגמרא כשהפקידו: (ז) בא"ד אין להתיר כיון שהוא ברשות: (ח) בא"ד וי"ל דה"פ וכו' מפתח וחותם ועלה מפרש. נ"ב פירוש דהשתא דהולה [עובדי כוכבים אסור] אף בשיש מפתח וחותם הא דקתני עד שישב ומשמר בכל גווא קאמר אף באין מפתח וחותם ועלה מפרש אין השומר כו' דאף ביולא ובכנס מותר אפי' אין מפתח וחותם: (ט) ד"ה וחלון וכו' שיכנס בו העובד כוכבים אפי' הוא:

מוסף רש"י

המטהר יינו של עובד כוכבים. ישראל שדרך ענבים של עכו"ם בהיתר לדי למכרו לישראל ואין נותן תעות לעכו"ם עד שימכרנו לאחר זמן ונותן ברשותו של עכו"ם (לעיל ס:). **והלבה כותב לו התקבלתי.** אם כותב לו העכו"ם התקבלתי ממך מעות, כלומר הריני כאילו קבלתי מעות, שאיני מעכב בידך להוציא יין מרשותי בכל עת שתרלה (שם). מותר. אם יש מפתח או חותם ביד ישראל (שם). זה היה מעשה ביית שאן ואסרו. דכיון דיש לו מלוה על אותו יין מאי דבעי עביד, אבל מלוה שאינו על אותו יין כמי שאין לו עליו חוב דמי, דקתני רישא הלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר (שם).

הדרן עלך רבי ישמעאל

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פי"ג מהל' מ"א הלכה ט סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ה:

קא ב ג ד ה ו ז ח ט מיי' פי"ג שם הלכה ג ד ה ו ועיין בהשגות סמג לאוין קמה טוש"ע י"ד סי' קלא סעיף א:

קב י מיי' שם הל' ו:

קג כ מיי' שם הלכה א סמג שם טוש"ע שם סי' קל סעיף ט:

[1]**עד** שיהא שומר יושב ומשמר. תימה היינו ריסא דישראל ועובדי כוכבים דרין בה ואין לומר דאיצטריך ליומא ונכנס בהא נמי שמעינן מרישא דקתני דרין בה ולא שיהא נותן עיניו בעובד כוכבים כל היום וי"ל דה"א עד דאיכא ישראל עובדא קמ"ל דאפילו כחד סגי: **ההוא** ברבא כו'. מתוך הלשון משמע דנקט כרכא שהיה היין מונח בתוך הרחוב וגם היה שם יין של עובד כוכבים שעתה אין העובד כוכבים נתפס כנגד על הביאה רק על הנגיעה ואפילו הכי ממרא שרי כיון שנתפס על הנגיעה והא דאמרינן לקמן פרק בתרא (דף ע.) [1]דהוה דהוה יתיב ביה ממרא דישראל כו' וקאמר רבא אי מגי לאיסתמוטי ממרא אסור ואף על פי שנתפס כנגד על הנגיעה היינו משום דבבית שיכול ליכנס שם אינו יודע כל כך ומנסך אבל אי נתפס כנגד על הביאה ודאי ממרא שרי ולהכי מייתי עלה ההיא דנעל הפונדק:

הדרן עלך רבי ישמעאל

בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו המטהר יינו של עובד כוכבים ברשותו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם בידו א"ל רבי יוחנן לתנא תני [2]אע"פ שאין מפתח וחותם בידו מותר בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותם בידו דברי ר"מ וחכמים אוסרין עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין חכמים אהייא אילימא אסיפא תנא קמא נמי מיסר קא אסר ואלא ארישא דסיפא והא קאמר ליה ר' יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותם בידו ואלא אסיפא דרישא דקאמר ת"ק [3]בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו וחכמים אומרים לעולם אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין גריעותא הוא אלא עד שיבא שאינו בא לקיצין: רשב"א אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא: איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר רב יהודה אמר זעירי להקל רב נחמן אמר זעירי להחמיר רב יהודה אמר זעירי להקל והכי קאמר ת"ק כשם שברשותו אסור כך ברשות עובד כוכבים אחר נמי אסור וחיישינן [4]לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין רב נחמן אמר זעירי להחמיר וה"ק ת"ק [5]במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר כל רשות עובדי כוכבים אחת היא תניא כוותיה דרב נחמן אמר זעירי להחמיר אמר ר"ש בן אלעזר כל רשות עובדי כוכבים אחת היא מפני הרמאין דבי פרזק רופילא אותיבו חמרא גבי אריסייהו סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי חיישינן לגומלין הני מילי היכא דקא מותיב האי גבי האי אבל הכא כיון דאריסיה לאו דרכיה לאותוביה בי פרזק רופילא לגומלין לא חיישינן אמר להו רבא [6]אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מיניה אבל הכא כיון דמירתת מיניה מחפי עליה זכותא ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח עובד כוכבים דהוה קאי ביני דני [7]אמר רבא [8]אם נתפס עליו כנגב חמרא שרי ואי לא אסור:

הדרן עלך רבי ישמעאל

בחצר אחרת. ישראל דר בחצר אחרת: ה"ג **יינו של עובד כוכבים ברשותו.** אם היין של עובד כוכבים ועכו"ם ישראל ונתנו ברשות העובד כוכבים עצמו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם ביד ישראל אבל אין מפתח בידו אע"פ שישראל דר בחצר אחרת מרתת כולי האי: **הני אע"פ שאין מפתח וחותם בידו.** כיון דישראל דר באותה חצר דאמרינן במתני' [9]**או עד שיבא ממונה הבא לקיצין.** שיהא שומר ממונה לשומרו אבל הולך ויולא ויש לו שעה קבועה לבא או עד שיבא כלומר (6) **עד** שיהא ממונה עליהם שיתיירא זה מביאתו. ולקמן פריך הבא לקיצין גריעותא הוא: **אריסא דסיפא.** יין של עובד כוכבים [7]ברשות עובד כוכבים וישראל דר באותה חצר דקאמר ר"מ מותר והוא שמפתח וחותם בידו ואתו רבנן למיסריה: **והאמר ליה רבי יוחנן לתנא כו'.** אלמא פשיטא ליה לרבי יוחנן כי האי גוונא לקולא הוא דבעינן למיחל: **אלא אסיפא דרישא.** היכא דיין של ישראל הוא וקתני ישראל דר בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו דיין דישראל הוא מירתת עובד כוכבים לזייף שמא יבוגים בו ישראל הדר בחצר אחרת: **גריעותא הוא.** דיין דיש לו שעה קבועה לביאתו לא מירתת עובד כוכבים: **להקל או להחמיר.** להקל דקאמר ת"ק בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור להניחו בבית העובד כוכבים שהוא בעליו והוא הדין בבית עובד כוכבים אחר וקאמר רבי שמעון בן אלעזר ומי כל רשות עובדי כוכבים אחת היא בתמיה כלומר הואיל ואינו בבית בעליו מותר דהאי עובד כוכבים מירתת או להחמיר קאמר ובניחותא איתמר דתנא קמא דוקא בבית בעליו קאמר ואתא רבי שמעון בן אלעזר למימר הוא הדין בבית העובד כוכבים אחר דחיישינן לגומלין אע"ג דהאי עובד כוכבים שהבית שלו ייחד לו קרן זוית לישראל ולא נגע דנתפס עליו כנגב חיישינן דלמא שביק ליה לעובד כוכבים חבירו בעל היין דלא מירתת לנסוכי כי היכי (6) דהדר ישראל חבין מהאי עובד כוכבים זימנא אחרינא ומפקיד ליה גבי ההוא דלישבוק ליה לנסוכי: **לגומלין.** הגם לי ואגמול לך כיולא בזו: **רבי שמעון בן אלעזר כו'.** ואחת היא דמתניתין אתמוהי מתמה: **מפני הרמאין.** גומלין זה לזה: **פרזק.** שם האיש: **רופילא.** שני למלך: **אותיבו חמרא.** יין כשר דזבני ישראל באשראי: **גבי אריסייהו.** עובדי כוכבים כמותם. אריסא מירתת ממריה ואי נמי נגע מסהיד עליה דלא נגע: **כרכא.** כרך: **אם נתפס עליו כנגב.** אם עובד כוכבים חבש הוא ויש אימת שופטי העיר עליו ואם ימצאוהו נוגע נתפס עליו כנגב: **חמרא שרי.** בשתיה ואי לא אסור אף בהנאה דודאי נגע:

הדרן עלך רבי ישמעאל

מסקנא דמילתא. מגע עובד כוכבים [1] כיון שנתכוין ליגע שיכשך אע"פ שלא ניסך אסור בהנאה ממתני' [2](אתא) דאגרדמים עובד כוכבים [נא.] משום לך לך אמרין מזרא. שלא בכוונה כגון לא הכיר בו שהוא יין מותר בהנאה ממתניתא דחכם עובד כוכבים [שם] וכן נפל לבור נמי שלא בכוונה הוא ומותר בהנאה ממתני' [פ:] וכן נתכוין ליטול דבר אחר כגון אתרוג דרב אשי [נט:] שלא בכוונה הוא ומותר בהנאה. מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כגון בקנה אנו יודעין שנתכוין לדבר אחר כי מדלו בקנה או התיז את הגרעה מותר בהנאה ממתני' [פ:]. בכוונה ולא חזינן למאי איכוין אסור בהנאה מההוא עובדא דבירם דשריית רב [מז.] משום דשלא בכוונה הוה הא בכוונה אסור. כמו של עובד כוכבים בחיבורין כגון דאוריק אדוקי הכיר בו שהוא יין אסור בהנאה מדרבי יוחנן דאמר [נט.] לא והכרז על יינן משום יין נסך משום לך לך. לא הכיר בו מותר אף בשתיה מההוא עובדא דרבי יוחנן בן אדוק ורבי יוסי בן אהורלי [נח.] דאמר שרי אפילו בשתיה משום דעובד כוכבים לא הוה ידע. ושלא בחיבורין כגון זריקה מותר אף בשתיה ואפילו נתכוין מדרב אשי דאמר [פ.] כל שבזב טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך. כך הגיה הרב ופסק הלכה למעשה:

קד א מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה ג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלא סעיף ג:

קה ב מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קל סעיף ט:

קו ג ד מיי' שם הלכה ג ד סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלא סעיף ג:

קז ה מיי' שם פי"ב הלכה כג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכח סעיף ד:

(6) [כתובות כד.], ג) [לקמן ע.], ג) [ע"ז], ד) ברשותו ישראל דר כל"ל. רש"ל, ה) רש"ל מ"ר, ו) [שיך לעיל ע"ז] במשנה], ז) [ל"ל דהוה ביתא דהוה כו'],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה או עד וכו' לומר או עד: (ב) ד"ה להקל וכו' כי היכי דלהדדר ישראל: (ג) ד"ה מסקנא דמילתא מגע עובד כוכבים בכוונה בגון שנתכוין ליגע ושיכשך וכו' לדבר אחר בגון מדלו:

השוכר. עובד כוכבים שׁשכר אֶת יִשׂרֵאל לעשות עמו מלאכה ביין נסך להריקו מכלי אל כלי או להעביר חבית ממקום למקום. וביין נסך ממש קאמר שנתנסך לעבודת כוכבים ואסור יין מיבעיא לן בגמרא (ג): **שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.** כל שכרו מותר דלף על גב דאגרא דיהיב לה משום מלאכה אחרת היא. ובגמרא (ג) מפרש לה שפיר: **גמ' מקודשת.** אלמא איסורי הנאה דמיהן מותרין וכל שכן שכר פעולתו: **אלא הואיל והופס אֶת דמיו כעבודת כוכבים.** דכיון דנתנסך לעבודת כוכבים הרי היא כעבודת כוכבים דדמיה אסורין כדאמרן (לעיל נד:) כל שאתה מהיה הימנו הרי הוא כמוהו וכי היכי דדמיו אסורין שכר פעולתו נמי אסור: **לקוט לי בו.** לשון מכר הוא דמשמע לקוט לי שוויו ירק: **שכרו אסור.** לשהותו אחר זמן הביעור אלא מתבער בשביעית: **לקוט לי ירק.** לשון שכירות הוא ולא לשון מכר ואין לו דמיס שיתפסו בקדושת שביעית: **לד דיפר.** מתנת חנם: **דדמנן.** גבי מעשר שני: לחלק

השוכר [א]את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר [ב]השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרה אסור [ג]שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים [ד]לגינו עליה שכרה מותר: **גמ'** מ"ט שכרו אסור אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי אסור [ה]הרי ערלה [ו]וכלאי הכרם דאסורין בהנאה ותנן [ז]מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אלא הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים והרי שביעית דתופס' את דמיה ותנן [ח]האומר לפועל הילך דינר זה לקוט לי בו ירק היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר א"ר אבהו א"ר יוחנן [ט]קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין ובין יין נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא [י]החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית שכרן שביעית מאי שכרן שביעית אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה [יא]לאכלה [יב]ולא לסחורה ואלא [יג]דקדוש שכרן בקדושת שביעית ומי קדוש [יד]והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק (טו) היום שכרו מותר לקוט לי ירק בו [טז] היום שכרו אסור אמר אביי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית ודקא קשיא לך לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן [יז]לא יאמר אדם לחבירו העלה

ודאי משום גזרה לא שייך למיגזר כדפרי' דאי מטעם מיחליף הוא לא היה לנו לחלק בין פועל לפועל דשביעית וכן בשביעית גופיה לא היה לחלק בין חמרים לפועל אלא מטעם קנס הוא וחכמים שקנסו ראו לקנוס בחמרים יותר משום דנפיש אגרייהו וכן פועל דיין נסך משום חומרא דיין נסך כדמסיק רבא בסמוך ודוקא בשנים אלו החמירו יין נסך ושביעית לפי שתופסין דמיהן ראוי לקנוס בשכר דהוי קלא כעין דמיס אבל בשאר איסורי הנאה שאין תופסין דמיהם [טז]מסתבר דלא קנסו: **והתנן** מכרן וקדש בדמיהן מקודשת. תימה לפי מה שפירש בקונטרס לעיל בפרק ר' ישמעאל (דף נד:) דדוקא לקדש אשה התירו אבל לאתהנויי מיניהו אסור מדרבנן (יח) אבל לאיסים אחרינא שרו אותן מעות וה"נ גבי שביעית המעות איסם אסורין לאחרים [יט]כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל (שם) מאי קא פריך הא דקאמר אסור במתני' היינו דוקא לפועל שאסורין הן כמו למוכר דוקא וי"ל דאסור דמתני' משמע לכ"ע מיהו תימה מאי קפריך שאני התם דהיינו בדיעבד כדמוכח בנדרים פרק השותפין (דף מז:) אבל לכתחלה אסור ומתני' לכתחלה איירי יש לומר דאסור דמתני' משמע ליה אפילו בדיעבד (וע"ע תוס' חולין ד: ד"ה מותר מיד): **בדמיהן** מקודשת. משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דלית ביה שום פרוטה וקשה בגופה נמי איכא שום פרוטה בשלא כדרך הנאתן (כ) או באפרן כדתנן (תמורה דף לד.) כל הנשרפין אפרן מותר וי"ל כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למכרו מן התורה כמו כן אסור לקדש בו אשה דהוי (כא) כמו מכירה משובה ויש בו הנאה כשמקדש את האשה דגמרינן (קידושין דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון וזה לא דמי לקיחה דשדה עפרון שראוי לקנות בו חפץ או לשאר הנאות: **לקוט לי** ירק היום שכרו מותר. פירוש דהוי כמו שכרו ללקוט מליאות שאין אלו דמי פירות שביעית וא"ת הניחא למ"ד (ב"מ דף ח.) המגביה מליאה לחבירו קנה חבירו אלא למ"ד דלא קנה חבירו א"כ זה המלקט קנאם וכשנותנם לבעל הבית בדיעבד נמצא מוכר לו פירות שביעית י"ל דלא חשיב מוכר דיד פועל כיד בעה"ב דמי ועי"ל דשאני התם דאמר לא קנה חבירו עד שתבא מליאה לידו ואם ירצה המגביה יכול לזכות בה קודם שתבא לידי חבירו אבל הכא שאין המלקט מתכוין לזכות כלל לא בתחלה ולא בסוף וכשנותן לבעל הבית אז זכה בעל הבית וכי האי גוונא פי' ר"ת שילהי משילין (בילה דף לט: בד"ה הכא) גבי מילאן ונותן לחבירו דאמר רב נחמן כרגלי מי שנתמלאו לו ואע"ג דאית ליה לרב נחמן דלא קנה חבירו כיון שלא נתכוין לזכות הוא וכשנתנה לחבירו זכה חבירו: **נמצא** זה פורע חובו מפירות שביעית. אומר רבינו יצחק דהסחורה שהיא אסורה בפירות שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הזול למקום היוקר וכמו שהיו עושין אוספי שביעית שפסולין לעדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) מעשה סחורה וכן פורע חובו מפירות שביעית שזה משתכר בפירות שביעית ולאו לאכלה קריא ליה אבל אם הוא לוקט למכור על יד לקנות בו דבר אכילה אין דבר זו סחורה וכן שנינו פרק לולב הגזול (סוכה דף לט. ושם ד"ה וליתב) מבליע דמי אתרוג בלולב ובלא הבלעה נמי היה מותר אילמלא טעמא דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ אלמא מותר למכור ועוד תנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ג) לא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק אבל לוקט ובנו מוכר על ידו משמע דאפילו לכתחלה ות"ת תיקשי ריש"א לסיפא ריש"א אסרה (כב) לוקח למכור בשוק משמע הא לוקט מותר ואפילו בשוק והדר תני לוקט ובנו מוכר על ידו הא למכור בשוק אסור ונראה דיש במשנה בריש"א טעות סופר וגרס בשניהם לוקט מיהו יש לישב הגירסא ואשמעינן דדין לוקח ולוקט שוין דבשניהם אסור למכור בשוק וריש"א תנא לוקח והי"ה לוקט וסיפא לוקט והי"ה לוקח ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק שבשמעמיד חנות בשוק דומה יותר שמשתכר בפירות שביעית ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא מ"מ לקדש אשה מותר אע"ג דלאו לאכלה הוא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קידושין דף נב.) מעשה באחד שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן ומיהו יש לדחות דהתם דיעבד אבל לכתחלה אסור: **דיהיב** ניהליה בצד היתר. ות"ת כיון דיהיב ליה בלא היתר מאי איריא דפועלים עושים בפירות שביעית הללו אפילו היו עושין מלאכה אחרת יהיו מותרין לפרעון מפירות שביעית וי"ל דוקא כשעושין המלאכה בפירות שביעית עצמן אז אינו נראה כנותן שכר מה שפורעין מפירות שביעית ומשום הכי נקטו עושה מלאכה בפירות שביעית והעלם לאכלם דוקא דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה אבל עושה במלאכה אחרת יכול להיות שהוא אסור דדומה שפיר שכר מלאכה:

השוכר אֶת הפועל: **מ"ט** שכרו אסור. מתוך השיטה משמע כי מעתה היה יודע שיין נסך תופס דמיו כעבודת כוכבים ואעפ"כ היה רוצה לדמות שכר יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית אע"ג דאיכא ביין נסך תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו והכי פריך מ"ט שכרו אסור נהי דתופס דמיו כעבודת כוכבים מ"מ שכרו אין בו איסור אלא מדרבנן ואינו משוב כדמי יין נסך ומה טעם גזרו עליו אילימא משום דיין נסך גופיה אסור בהנאה מן התורה הלכך גזרו על שכרו אטו הגוף והרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה מן התורה ולא גזרו על הדמים אטו הגוף ואין להאמיר כאן בשכר יותר מהתם בדמים דהשתא דמים שאינו אסורי הנאה שגם דמיהם אסורין מן התורה כמו הגוף באותן שתופסין דמיהן ואפילו הכי לא גזרו דמים אטו גוף באותן שאין תופסין דמיהם שכר שאינו אסור בשום איסור הנאה מן התורה כל שכן שלא גזר שכר אטו הגוף ומשני אלא הואיל ותופס דמיו כעבודת כוכבים כלומר שכר בגוף לא מיחליף אבל שכר בדמים מיחליף ופריך והרי שביעית דתופסת דמיה [כג] וקאמר שכרו מותר דמשמע לגמרי ולא (ד) נתפס בקדושת שביעית ולא גזרינן שכר שביעית אטו דמי שביעית ואין לומר דשאני יין נסך דאית ביה תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו דלא מיחליף שכר בדמים בתרי חומרי יותר מבחומרא אחת ומסיק א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו בו

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכ' טו טז סמג לאוין קמה טוש"ע יו"ד סי' קלג סעיף ג:

ב ג מיי' שם הלכ' יח

טוש"ע שם סעיף ב:

ג ד מיי' שם פי"י הלכ' ט סמג לאוין קמה טוש"ע יו"ד סי' רלד סעיף ג:

ד ה מיי' שם הלכ' ו סמג לאוין קמה טוש"ע יו"ד סי' רלד סעיף ג:

ה ו מיי' פי"ו מהלכות שמיטה ויובל יב:

ו ז מיי' פי"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכ' טו:

ז ח מיי' פי"ו מהל' שמיטה הלכה יג:

ח ט מיי' שם הלכה ג (וסה"כ מהלכות בכורות הל' יז):

ט י מיי' פי"ו מהלכות שמיטה הלכ' יג:

י כ מיי' פי"ג מהלכות מעשר שני הלכה כב:

תורה אור השלם

1. וְהָיִתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאֲמָתְךָ וּלְשׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ:

ויקרא כה ו

מוסף רש"י

מכרן וקידש בדמיהן מקודשת. דאין הדמים נתפסין באיסור (קדושין נו:).

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השוכר וכו' וקאמ' שכרו מותר דמשמע לגמרי. לא הבנתי דמה צריך למשמעות הא מ"ש לפרש בענין אחר דהא ברישא דקתני שכרו אסור זהו תנאי שביעית היינו לאסור ליהנות ממנו אלא בקדושת שביעית מ"מ בסיפא דתני שכרו מותר ע"כ לגמרי מותר: **באר"ד** (בסופו) מסתבר דלא קנסו. תמוה לי במה נתפקח בזה הא פשיטא דאין לגזור שאר איסורין מיין נסך דהרי קתני מכרן וקידש בדמיהן מקודשת הרי דהתליפין מותר לאחרים מכ"ש שכרו וצ"ע: ד"ה נמצא וכו' דמשום פריה ורביה אקילו. להדיא איתא בירושלמי ספ"ח משביעית דמ"ר זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק בו היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר אמר אביי כל"ל: (ב) רש"י ד"ה השוכר וכו' בגמרא. נ"ב בדף זה ע"ב: (ג) ד"ה שכרו וכו' ובגמרא מפרש. נ"ב דף סה סוף ע"א: (ד) תוס' ד"ה מ"ט שכרי וכו' דמשמע לגמרי ולא בעינן דנהנה בקדושת שביעית וכו' בשביעית גופיה לא היה לנו לחלק: (ה) ד"ה והתנן וכו' אסור מדרבנן אלמא לאיסים אחרינא שרו אותן מעות וה"נ גבי שביעית המעות וכו' פרק רבי ישמעאל א"כ מאי קא פריך לישני הא דקאמר. נ"ב פי' האי שכרו אסור דשביעית אינו אלא לומר דאסור לו להחזיק בשכרו כשיגיע זמן הביעור אלא צריך לאכלו קודם זמן הביעור דהיינו קודם שילכה למיה מן השדה אותו המין שהגיע לו השכר ממנו וכשיגיע זמן הביעור מיד נבערו מן הבית והוא שיוציאנו מביתו להפקירו לכל ודרך הפקר מותר לאכול אבל ביעור פירות שביעית שאמרו חכמים בכל מקום והיינו דכתבו תוס' דגבי שביעית המעות איסם אסורים לאחרים כלומר אין דין איסור שביעית לאחר שהגיע זמן הביעור לאחרי לגמרי אף לאחרים ולהטעינו ברפה לו פירות חוזה לרות כדעת הרמב"ם בפ"ז מהל' שמיטה דכבר הגיעו הרא"ד אלא מותרין לאחרים אלא לו אסורין להחזיק בהן והוא דמייב לבלוען מן הבית ולהפקירן והוא דעת התוס' וכ"כ הרמב"ן בשבר בהר וכן פסק בסמג בעשה קמ"ז ומ"ש התוס' כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל היינו לפי פירושם בהא דליתני להא [ואיסאר תמרי]: (ו) ד"ה בדמיהן וכו' שה פרוטה בשלא כדרך הנאתן. נ"ב לשון תוספות בקידושין דף נ"ו ע"ב דמיירי בלישא ש"פ אלא כדרך הנאתן מ"מ ר"ל לאיכא ש"פ אף שלא כדרך הנאתן מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי מקח טעות: (ז) בא"ד אסור לקדש בו אשה דהוי חשובה כמו מכירה דיש בו: (ח) ד"ה נמצא וכו' ריש"א אסרה ללוקח וכו' ואפי' למבור בשוק והדר:

(ט) [פי' כדים גדולים עליון וכן בשבת קלט: בפרש"י], (י) קידושין נו: לעיל נד: [נדרים מז:]. (יא) שביעית פ"ח מ"ד [ע"ש דהבנות מהופכות], (יב) [כדורות יב:], (יג) [ל"ל והתנן והיינו משנה דשביעית פ"ח מ"ד כפי הנוסחא משנה דהתם], (יד) [בכורות יב:], (טו) [נ"ל והתנן והיינו משנה דשביעית פ"ח מ"ד כפי הנוסחא דהתם], (טז) [נבסדר המשנה לי כו ירק], (יז) מעשר שני פ"ג משנה ה, (יח) לא נמצא כן בפר"י ועיין רש"ל,